

Dr. Alin SPÂNU¹

RAPOARTE INFORMATIVE ALE COLONELULUI PAUL TEODORESCU, ATAȘAT MILITAR ÎN FRANȚA (1935)

La jumătatea anului 1935 colonelul Paul Teodorescu², atașatul militar român în Franța (acreditat și în Belgia și Spania), a expediat la București două buletine informative (Anexa). Acestea cuprindeau o paletă largă de informații, de la situația politică internă

franceză, analize asupra evenimentelor externe și un calup consistent despre instruirea militară pentru toate categoriile și specializările din Franța și colonii.

Franța se confrunta cu o situație financiară delicată, fapt pentru care premierul Pierre-Étienne Flandin³ a solicitat Parlamentului „puteri întinse” pentru remedierea situației. În Parlament propunerea guvernului a fost respinsă, așa încât executivul și-a dat demisia. A fost numit premier Fernand Bouisson⁴, președintele Camerei Deputaților, care a format rapid un cabinet și a reluat solicitarea predecesorului său. Surprinzător, dar și această solicitare a picat la vot, așa încât Bouisson, după câteva zile, și-a depus mandatul. I-a urmat Pierre Laval⁵, cel care a reușit să convingă Parlamentul să ofere guvernului puterile extinse de care avea nevoie pentru a rezolva situația finanțelor publice.

Pe de altă parte, atașatul militar român a constatat o creștere a aderenților extremei drepte, sub egida asociației „Crucile de Foc”, la care au aderat intelectuali de marcă și generali cu prestigiu. Nemulțumirea opiniei publice – „dezgustată și mai revoltată decât oricând” – era îndreptată asupra clasei politice și se propunea, destul de insistent, formarea unui guvern ferm, fără obligații de partid.

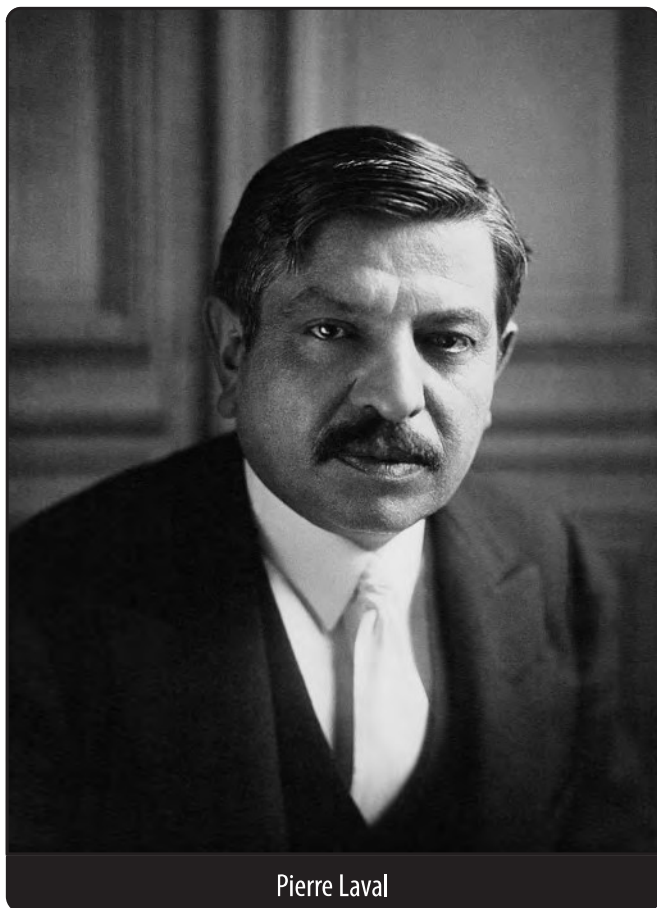
Situația externă din acea perioadă stătea sub semnul a trei evenimente. Primul, pactul de asistență mutuală semnat de Franța cu URSS, care avea scopul declarat de a menține pacea și organizarea securității colective. Acest pact a născut speranța statelor amenințate de URSS că divergențele de graniță se vor rezolva pe cale diplomatică, excluzându-se orice fel de agresiune. Al doilea era semnarea acordului naval anglo-german (care încălca prevederile Tratatului de la Versailles din 1919), prin care Germania își putea mări tonajul navelor și al submarinelor. Franța nu a fost informată de aliatul englez, iar mărirea flotei germane o afecta în mod direct. Prin urmare, premierul Laval a solicitat explicații lui Anthony Eden⁶, șeful diplomației britanice, care a sosit la Paris. La finalul discuțiilor, Franța nu a fost mulțumită de explicații și „și-a rezervat întreaga libertate de acțiune în materie de politici navale”. În fine, a treia problemă o reprezenta conflictul dintre Italia și Etiopia. În cazul în care evoluția operațiunilor militare din Africa nu era în favoarea Italiei și ar fi fost nevoie de noi forțe pentru victorie sau menținerea stabilității în regiune, guvernul francez se temea de o slăbire a frontului european. Mai exact, în lipsa trupelor italiene, Germania putea să ocupe Austria fără nici o opoziție serioasă. Cu toate acestea, Parisul susținea Roma în politica externă, chiar dacă aceasta însemna atât volatilitatea frontului continental, cât și diminuarea importanței Societății Națiunilor.

Cel mai probabil la solicitarea Ministerului Apărării de la București, colonelul Teodorescu a întocmit un capitol separat despre învățământul militar din Franța. Deși a mai abordat acest subiect și într-un buletin informativ din 1934, acum a revenit și a completat datele anterioare. Astfel, a prezentat tipurile de școli militare pentru fiecare armă sau specializare militară – destinate ofițerilor, subofițerilor și trupei, activi și de rezervă – cu menționarea localităților unde se află și subordonarea acestora. A menționat, totodată, cine coordonează activitatea educațională, cine controlează și modul în care se aplică directivele sau se propun modificări ale programelor. A menționat că Statul Major General belgian are o directivă generală pentru toată armata, „care ar putea să servească într-o oarecare măsură de îndrumare și pentru noi”.

Atașatul militar român a asistat la o aplicație pe teren, desfășurată cu participarea șefilor Marelui Stat Major din statele Micii Înțelegeri, începută cu un exercițiu pe hartă la nivel de grup de armate și continuată pe teren cu manevre ale blindatelor și trageri de artilerie. La trageri au asistat toate instituțiile educaționale cu atribuții în domeniu. Paul Teodorescu a constatat inovarea sistemului de tractare al artileriei, modul de punere în funcțiune în cel mai scurt timp și deschiderea focului cu rezultate precise asupra țintelor.

O vizită a șefului armatei franceze la omologul său italian a născut ipoteza unui acord militar. Reprezentatul român afirmă că a avut „informații sigure”, obținute în timp real, că cei doi lideri militari au avut discuții amicale, mai ales că se cunoșteau de când activaseră amândoi în Brazilia, dar nu s-a încheiat nici o convenție militară.

Aceste informații au ajuns și la regele Carol al II-lea, cel căruia îi datora destul de mult colonelului Teodorescu. În 1930, când fostul prinț moștenitor a sosit la București, colonelul era comandantul Regimentului 6 Infanterie „Mihai Viteazul” și i s-a pus la dispoziție. Împreună cu coloneii Gabriel Marinescu (comandantul Regimentului 9 Vânători) și Alexandru Orășanu (comandantul Regimentului 2 Vânători) au asigurat securitatea și buna desfășurare a Restaurației din iunie 1930. Recunoscător, regele a creat unități de gardă, iar primele au fost cele comandate de cei care l-au sprijinit. Astfel, au fost transformate și au devenit Regimentul de Gardă „Mihai Viteazul”, Regimentul 1 Vânători Gardă nr. 2 „Regina Elisabeta” și Regimentul 2 Vânători Gardă nr. 9 „Regele Alexandru al Iugoslaviei”. Ulterior, monarhul l-a trimis pe Paul Teodorescu la Paris, una din capitalele aliante României, pentru a-i susține cauza și a fi la curent cu ce se întâmplă în context european, mai ales dacă existau implicații pentru

Pierre Laval

spațiul național. Datele expediate la București la jumătatea anului 1935 arată fărâmițarea democrației în țara prietenă care, din cauza dificultăților financiare, nu mai avea stabilitatea guvernamentală atât de necesară. Pe plan extern se observau interese divergente ale Angliei și Franței, care încercau să se apropie de marile state revizioniste, perdante în Primul Război Mondial (Germania, respectiv URSS). Aceste relații internaționale puteau, în anumite contexte, afecta România, care trebuia să-și adapteze politica externă la noile aranjamente europene. În acest context se observă cum germenii revizionismului erau pe cale să treacă la o etapă superioară, de la teorie și practică, în timp ce democrațiile anglo-franceze se limitau la propriile interese și nu păreau să înțeleagă pericolul care înflorește în mijlocul Europei.

Anexa

Atașatul Militar din Franța, Paris

Buletinul Informativ nr. 5 și 6 (mai și iunie 1935)

I. Situația internă

a) Guvernul

Către sfârșitul lunii mai guvernul Flandin, găsindu-se în luptă cu mari dificultăți financiare, a cerut

Parlamentului „puteri întinse” pentru asanarea finanțelor publice, reluarea activității economice, apărarea creditului și menținerea francului. În cursul dezbaterilor angajate asupra „puterilor întinse”, Paul Raynaud și Franklin Bouillon au atacat vehement guvernul și în special ministrul de finanțe, Germain Martin, că nu au prevăzut nimic, din care cauză situația financiară este așa de gravă. Discursul lui Paul Raynaud, care se termina cu cuvintele „puteri întinse, da, dar altui guvern și nu acestuia”, au un efect așa de mare, încât Camera a respins proiectul Flandin cu 353 voturi contra 202.

Imediat consultările au început, guvernul constituindu-se cu Fernand Bouisson, președintele Camerei. Compoziția acestui guvern, din care făcea parte și mareșalul Pétain, prezenta pentru opinia publică toate garanțiile unei durate mai lungi. Pentru aceleași motive ca și guvernul Flandin, Fernand Bouisson a cerut „depline puteri” până la 31 octombrie, ori Camera a respins propunerea cu 264 contra 262 voturi, ceea ce a dus căderea lui după o guvernare numai de trei zile, bătând astfel recordul. Consultările au reînceput din nou, de data aceasta criza durând, prin refuzul unora și imposibilitatea altora de a constitui guvernul, până când a fost chemat Laval, care a reușit să formeze guvernul și să obțină „puteri întinse” în aparență, în realitate controlate și limitate.

În cursul aceleiași săptămâni Camera n-a acordat „puteri întinse” la două guverne și a acordat la un al treilea. Această atitudine face parte din „chinezismele politicianismului” care vrea, din diferite motive, pe o persoană mai mult decât pe alta, precum și din importanța ce vrea să-și dea Camera ca factor de autoritate în Stat. Din punct de vedere militar în toate aceste guverne se arată o continuitate, prin aceea că la Ministerul de Război s-au numit militari de vază, cum a fost mareșalul Pétain, generalul Maurin și actualmente colonelul Fabry. Colonelul Fabry, mare mutilat de război, este din promoția de St. Cyr a generalului Georges (aide-major general), a lucrat pe timpul războiului la Marele Cartier General, iar după război, părăsind armata, a fost ales mereu deputat și însărcinat cu președinția Comisiei de armament de la Cameră, așa că este perfect la curent cu toate nevoile și problemele actuale ale armatei. Este pentru a doua oară ministru de Război. Înalțul Comandament și tot corpul ofițeresc îi acordă toată încrederea pentru calitățile sale morale și intelectuale.

b) Opinia publică

Opinia publică este dezgustată și mai revoltată decât oricând contra politicianismului. Aceasta face ca rândurile „Crucilor de Foc” să crească mereu. Circula zvonul că generalul Weygand⁷ simpatizează foarte

mult această mișcare, în capul căreia s-ar pune la momentul oportun. Mulți militari de marcă, generali de rezervă, sunt conducători de secțiuni de „Cruci de Foc” în diferite orașe. De câtva timp, „Crucile de Foc” execută în diferite puncte ale Franței concentrări, variind între 25-30.000 persoane, sub formă de exerciții, într-un timp foarte scurt, cu camioane și în cea mai perfectă ordine. Se vorbește de manifestări revoluționare în scopul de a aduce la putere un guvern tare, fără obligații față de politicieni.

II. Situația externă

a) Pactul de asistență mutuală între URSS și Franța.

Pactul de asistență mutuală încheiat între Rusia Sovietică și Franța a avut de scop de a arăta hotărârea acestor două popoare pentru menținerea păcii și organizarea securității colective. El este prezentat ca un act pur diplomatic, menit să se generalizeze pentru constituirea pactului tuturor popoarelor de neagresiuni și neasistența agresorului. Anumite cercuri din Franța îi atribuie un caracter militar, o revenire la alianța militară franco-rusă dinainte de război.

Deși se știe sigur că armata sovietică este cu mult mai bine utilată și mai bine organizată decât armata țaristă, că dispune de o industrie militară modernă foarte puternică, că aviația și mecanizatele de tot felul joacă un rol preponderent (3000 avioane în linie, dintre care 700 de mare bombardament și 2000 tancuri, dintre care o parte de 40 tone), asupra valorii Comandamentului și a calităților soldatului se fac multe rezerve. Totuși, în general, se apreciază ca necesară această apropiere, fiind mai bine să ai pe ruși de partea ta decât contra ta, chiar dacă nu ar aduce nici un aport, rămânând neutri.

b) Acordul naval anglo-german

Acordul naval anglo-german, încheiat tocmai când relațiile franco-engleze păreau mai strânse și când din discuțiile în prealabil reieșea că niciuna din cele trei puteri (Franța, Anglia și Italia) nu vor încerca acorduri bilaterale, a surprins toate cercurile conducătoare franceze. Această surprindere a fost cu atât mai mare cu cât Anglia a călcat clauzele tratatului de la Versailles și a acordului din 3 februarie fără a se comunica nimic Franței, care a crezut că este o continuare a așa-ziselor discuții cu titlu informativ ce au avut loc la Berlin.

Proporția admisă de 35% din tonajul total al marinei britanice, ca și 40% din tonajul submarinelor, dacă din punct de vedere englez nu poate constitui un pericol așa de mare (deși nu s-a uitat teroarea produsă asupra coastelor engleze de către submarinele germane), din punct de vedere francez ea devine un pericol; flota germană, astfel mărită, devine foarte puternică față de flota franceză din Marea Nordului. Întrevederea

Generalul Maurice Gustave Gamelin

Eden-Laval la Paris, în scop de a se da explicații guvernului francez, pus în fața faptului împlinit, n-a avut darul să-l convingă, care și-a rezervat întreaga libertate de acțiune în materie de politici navale.

Asupra deciziei luate de englezi, într-un mod așa de neobișnuit, se crede că ea este datorită și ca un răspuns la pactul încheiat între Franța și Rusia. Prin aceasta, Anglia ar fi văzut o întărire a Franței în Europa și o întărire a Rusiei în Extremul Orient, ambele contra intereselor politicii ei tradiționale. De altă parte însă, Franța reacționează la rândul ei, susținând în tendințele lor de expansiune în Etiopia, ceea ce nu poate să lase indiferent pe englezi, care au interese în estul Africii.

c) Conflictul italo-etioopian

Conflictul italo-etioopian este urmărit cu un mare interes atât de conducătorii Franței, cât și de opinia publică în general. Într-adevăr, o nereușită a Italiei în Etiopia ca și menținerea ca ocupație, mai mult timp, a unor forțe importante italiene, ar fi o slăbire a frontului european și, deci, un prilej pentru germani de a trece la ocupația Austriei, care ar putea da naștere la

declanșarea unui război european. Din aceste motive, pentru moment între cele trei țări, Franța, Anglia și Italia, sunt dificultăți care aruncă o umbră de îngrijorare asupra întregii Europe. În urma întrevederii Mussolini-Eden la Roma, oferta făcută de Eden nu a satisfăcut pe Mussolini, care înțelege să aibă mâna liberă asupra Etiopiei.

Cu toate acestea, opinia publică franceză, cât și conducătorii Franței, sunt favorabili Italiei, deși două mari inconveniente se opun: slăbirea Societății Națiunilor, în cazul rezolvării conflictului prin forță și slăbirea frontului european. Atitudinea Franței, însă, își găsește explicația, într-o largă măsură, ca răspuns la atitudinea liberală a Angliei de a fi tratat cu Germania acordul naval, care lezează atât de grav interesele ei.

III. Armata

a) Instrucția în armata franceză

Instrucția în armata franceză cuprinde:

1. Preparația militară (instrucția preregimentară);
2. Pregătirea și instrucția ofițerilor, subofițerilor și a trupe active;
3. Pregătirea și instrucția ofițerilor, subofițerilor și trupe de rezervă.

1. Preparația militară (instrucția preregimentară) este cea arătată în Buletinul Infirmativ nr. 4 (aprilie 1934), pag. 6-14). Ea este condusă de un organ central, sub ordinele Ministerului de Război, compus din: generalul Duchêne⁸ (membru în Consiliul Superior de Război) ca șef și un Stat Major (5-6 ofițeri). Atribuțiile acestui organ sunt de a dirija instrucția preregimentară în toată Franța prin comandanții de regiune și personalul însărcinat de către acesta (a se vedea Buletinul nr. 4 din aprilie 1934, pag. 8).

2. Pregătirea și instrucția ofițerilor, subofițerilor și a trupe active

Pentru instrucția ofițerilor, subofițerilor și a trupe Marele Stat Major francez nu dă nici o directivă. Corpul de armată dă instrucțiuni pe baza regulamentelor în vigoare. În schimb, Statul Major belgian dă o directivă generală pentru toată armata (Anexa 1⁹), care ar putea să servească într-o oarecare măsură de îndrumare și pentru noi.

Pregătirea și instrucția ofițerilor se face în școli și centre de către Ministerul de Război printr-un organ administrativ (direcție sau serviciu) pentru chestiunile administrative referitoare la: material, personal, disciplina și regim; prin Marele Stat Major (Biroul 3) pentru toate chestiunile de învățământ referitoare la personalul de direcție și instrucție al școlilor și centrelor, fixarea regulamentelor și programelor acestora, stabilirea programelor și alegerea subiectelor pentru școlile unde intrarea este pe cale de concurs, fixarea

numărului de elevi de admis, fixarea numărului de ofițeri chemați a face un stagiul de instrucție de perfecționare sau de informație, precum și coordonarea învățământului în așa fel ca să fie o ierarhizare și o completare de la o școală la alta.

Organul central de direcție și conducere al învățământului este, deci, Marele Stat Major (Biroul 3). A fost vorba de constituirea unui organ superior, în persoana unui membru din Consiliul Superior de Război, care să aibă conducerea superioară a tuturor școlilor și centrelor. El nu s-a putut constitui, din diferite motive, deși este considerat ca necesar. În schimb, ministrul de Război desemnează anual pe unul sau mai mulți generali din Consiliul Superior de Război pentru inspecția școlilor. Aceștia sunt obligați, după inspecție, de a depune un raport cu toate constatările făcute și modificările sau ameliorările de adus în scopul perfecționării lor.

Instrucția ofițerilor și viitorilor ofițeri cuprinde: învățământul militar superior, școli de specialitate, școli de aplicație și școli de formație, după cum urmează (tabel 1):

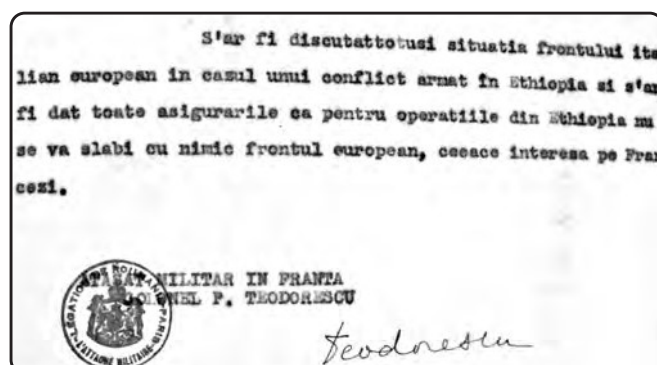
Toate școlile și centrele din acest tablou au fost tratate în detaliu în Buletinul nr. 7 din iulie 1934 (pag. 7-13). În afară de acestea, mai funcționează diferite cursuri și cicluri sporadice: de specialități, de tir, de informații etc. pe lângă una din școlile sau centrele de mai sus. Pregătirea și instrucția subofițerilor se face în școlile de mai jos, în unități și în diferite cursuri de perfecționare: specialități, tir etc. (tabel 2)

Acestea, de asemenea, sunt descrise detaliat în Buletinul nr. 7 din iulie 1934.

Instrucția trupe și pregătirea cadrelor se face în universități și câmpuri de instrucție, pe baza directivelor date de corpurile de armată și a programelor de regiment.

3. Pregătirea și instrucția ofițerilor, subofițerilor și trupe de rezervă

Pregătirea și instrucția ofițerilor, subofițerilor și trupe de rezervă se face prin perioade de instrucție obligatorii și cursuri de perfecționare benevole, descrise detaliat în Buletinul nr. 5 din mai 1934.

Tabel 1

Învățământ	Școli	Garnizoana	Scopul	De cine depinde
Învățământ militar superior	- Centrul de Înalte Studii Militare - Școala Superioară de Război - Centrul de Studii de Cavalerie - Centrul de Studii Tactice de Artilerie - Centrul de Studii Tactice de Geniu - Școala Superioară de Intendență - Școala Superioară Tehnică	Paris Paris Versailles Metz Versailles Paris Puteaux	Formarea ofițerilor brevețați de Stat Major Formarea intendenților militari Personalul Serviciului Fabricațiuni și ofițeri tehnici	- Marele Stat Major - Marele Stat Major - Direcția Cavaleriei - Direcția Artileriei - Direcția Geniului - Direcția Intendenței - Direcția Fabricațiuni
Școli de Specialitate	- Centrul de Studii Tactice de Munte - Școli de Legătură și Transmisiuni - Școala Superioară de Educație Fizică - Cursul practic de Tir de Infanterie și Care - Cursul practic de Tir de Artilerie - Cursul practic de Apărare contra Aeronavelor	Grenoble Versailles Joinville Mourmelon Mailly Metz		- Direcția Infanteriei - Direcția Geniului - Direcția de Educație Fizică - Direcția Infanteriei - Direcția Artileriei - Direcția Artileriei
Școli de Aplicație	- Infanterie - Care - Cavalerie și Tren - Artilerie - Geniu - Serviciul Sănătății - Jandarmeria	St. Maixent Versailles Saumur Fontainebleau Versailles Paris Mareillin Versailles	Serviciul Sănătății din Metropola Serviciul Sănătății Coloniale	- Direcția Infanteriei - Direcția Infanteriei - Direcția Cavaleriei - Direcția Artileriei - Direcția Geniului - Direcția Serviciului Sanitar - Direcția Jandarmeriei
Școli de Formație	- Școala Politehnică - Școala Specială Militară - Școala Militară de Infanterie și Care - Școala Militară și de Aplicație de Cavalerie și Tren - Școala Militară de Artilerie - Școala Militară și de Aplicație a Geniului - Școala Militară de Administrație - Școala Serviciului Sănătății Militare	Paris St. Cyr St. Maixent Saumur Poitiers Versailles Vincennes Lyon	Se recrutează direct ofițeri din diverse arme și ingineri din serviciile statului Se recrutează direct ofițeri de infanterie metropolitană, colonială și de cavalerie Se recrutează din armele interesate prin concursuri deschise subofițerilor din aceste arme Se recrutează direct medici și farmaciști militari	- Direcția Geniului - Direcția Infanteriei - Direcția Infanteriei - Direcția Cavaleriei - Direcția Artileriei - Direcția Geniului - Direcția Intendenței - Direcția Serviciului Sanitar
Școli premilitare	Liceu militar	La Fleche	Liceu militar unde copiii familiilor de militari primesc învățământul secundar și se prepară la concursurile de admitere în marile școli militare	- Direcția Infanteriei

Tabel 2

Învățământ	Școli	Garnizoana	Scopul	De cine depinde
Școli premilitare	- Școala Militară preparativă tehnică	Tulle	Pentru copiii aparținând familiilor de militari destinați a servi ca gradați specializați	Direcția Artileriei
	- Școala Militară preparatoare de învățământ general	Autun Les Andelys Billom Epinal	Pentru copiii aparținând familiilor de militari destinați a servi în armata unde se angajează la vârsta de 18 ani	Direcția Infanteriei
	- Școala Heriot	La Boissiere	Școala de copii pentru orfanii familiilor militare	Direcția Infanteriei

Pregătirea subofițerilor de rezervă, din cauza creditelor bugetare, s-a făcut mult mai slab. În general, ea este concepută pe aceleași baze ca și pentru ofițeri.

Instrucția trupei de rezervă se face prin chemări în câmpurile de instrucție și poligoanele de tragere. În poligonul de la Mailly am văzut rezerviști veniți de câteva ceasuri pentru trageri. Ei îndeplineau diferite funcții la tun și, deși sosiți numai de câteva ceasuri, unitățile lor au tras foarte bine.

b) Exercițiul pe hartă în cadrul Grupului de Armate

În fața șefilor de Stat Major a Micii Înțelegeri, în regiunea Niert-Poitiers-St. Maixent, a avut loc un exercițiu pe hartă dirijat de generalul Gamelin¹⁰. De asemenea, a mai avut loc un exercițiu de cooperare a carelor de luptă (Divizia 1) cu cavaleria în câmpul de instrucție de la Coëtquidan. Observațiile și învățămintele trase relativ la organizarea, conducerea și desfășurarea acestor exerciții formează obiectul Anexei nr. 2 (întocmită de locotenent-colonel Dumitrescu Polihron, care a însoțit pe dl general Samsonovici¹¹ și de la care se va cere un exemplar pentru buletin).

c) Tragerile de artilerie

În câmpul de instrucție de la Mailly (Champagne) au avut loc în zilele de 26, 27 și 28 iunie toate felurile de trageri de artilerie, la care au luat parte: Centrul de Înalte Studii Militare, Centrul de Studii Tactice de Artilerie de la Metz, Școala de Război, Cursul de comandanți de grupări de artilerie. Programul lor, precum și temele în cadrul cărora s-au desfășurat sunt arătate în Anexa nr. 3¹².

Tragerile au fost foarte reușite și corespunzătoare fiecărei situații tactice. Astfel:

1. În marșul de apropiere cererile infanteriei din avangardă au pus 5-10 minute pentru a ajunge la comandantul artileriei de sprijin direct, iar deschiderea focului acestora s-a făcut în 2-3 minute. Această repeziciune se datorește: crochiului panoramic (care se găsește la comandanții de batalioane de infanterie și grupuri de artilerie), recunoașterii detașamentelor de legătură și pregătirii topografice, mijloacelor numeroase de transmisiuni și pregătirii calitative a ofițerului.

2. În atac, pregătirea de artilerie a durat 3 ore, timp care a reieșit din calculul tuturor distrugerilor ce artileria avea de făcut. Breșele au fost perfect făcute, cele executate cu focuri de flanc erau mult mai mari și rețelele complet rase de la pământ (deși s-a tras cu același calibru și cu un același număr de proiectile) decât cele executate cu focuri frontale. Tragerile de baraj rulant și ratisajul lui, ca și tragerile de bombardamente succesive au fost perfect de bine executate. Doctrina franceză este pentru baraj rulant și ratisaj atunci când se

dispune de proporția de un grup de artilerie pe 200 m. (două baterii în baraj și una în ratisaj)). Dacă nu dispune de această proporție întrebuințează bombardamentele succesive.

3. În tragerile de contrabaterie, tunurile grele au acoperit repede și bine locurile însemnate cu panouri, unde s-ar fi aflat bateriile inamice.

4. În defensivă s-au executat trageri de oprire, în timp de 3-5 minute, după cererea infanteriei și numai 1-2 minute după cererea observatoarelor; de asemenea, concentrări masive pe porțiunea de efort inamic.

5. În tragerile antiaeriene, cu materialul de la război și, deci, fără comandă centrală, s-au realizat totuși încadrări contra manșei foarte frumoase.

6. În tragerile contra tanc s-a tras numai cu 75 mm așezat direct pe pământ sau pe tălpici, care permitea o urmărire mai ușoară a deplasării carului. Rezultatul a fost că, după 5 lovituri, un tanc (țintă de lemn tras cu o viteză de 12 km/oră) a fost lovit în plin de tunul așezat pe tălpici, pe când tunul așezat direct pe pământ urmărea cu greutate deplasarea tancului, dând naștere la o dispersie foarte mare.

Ca proiectile s-au întrebuințat în toate tragerile așa-zisele obuze-simili, făcute din fontă, care sunt mult mai ieftine decât cele reale și reprezintă foarte bine felul oricărui tir. În general, ca material nou s-au arătat unități de 75 mm și 105 mm tractate, care se deplasează prin viteză mijlocie de 75, 20 km/oră pe șosele, pune în baterie în 1-1 1/2 minute și deschide focul tot în același timp, dacă recunoașterea și pregătirea topografică a fost executată mai dinainte.

Deplasarea acestui material tractat de automobile pe șenile se face grație unor roți mici, patru pentru fiecare tun sau cheson, adică două de fiecare roată, numite tren de rulare. Aceste roți mici se așază sub roțile mari, așa fel încât în tractare roțile mari nu funcționează, ceea ce permite ca materialul să se deplaseze repede fără ca să se uzeze. Dar trenul de rulare are inconveniente, fiindcă nu poate fi întrebuințat decât pe drumuri și se pierde timp cu punerea și scoaterea lor. El va fi părăsit în curând și înlocuit cu roți cu cauciucuri, în locul actualelor roți de tunuri (cheson), cu ajutorul cărora se va putea face pe șosele 30 km/oră, iar pe teren o viteză mijlocie de circa 20 km/oră. Cu acest sistem se va înlătura și pierderea de timp și toată manevra de punere și scoatere a trenului rulant de azi.

d) Acordul militar franco-italian

În zilele de 26, 27 și 28 generalul Gamelin a făcut o vizită mareșalului Badoglio¹³ și lui Mussolini. Unele ziare s-au grăbit să publice că vizita sa a avut scopul semnării unui acord militar. Din informații sigure

am aflat că nu s-a semnat nici un acord militar. Vizita generalului Gamelin era un răspuns la o invitație a mareșalului Badoglio, cu care este foarte legat de pe când ambii erau în Brazilia, cel dintâi ca șef al Misiunii Militare franceze, iar cel de-al doilea ca ambasador al Italiei. S-ar fi discutat, totuși, situația frontului italian european în cazul unui conflict armat în Etiopia și s-ar fi dat toate asigurările că pentru operațiile din Etiopia nu se va slăbi cu nimic frontul european, ceea ce interesa pe francezi.

Atașat Militar în Franța
Colonel /ss/ P. Teodorescu

(Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond Casa Regală-Carol II, dosar 16/1935, f. 1-19)

INFORMATIVE REPORTS OF COLONEL PAUL TEODORESCU, MILITARY ATTACHÉ IN FRANCE (1935)

Abstract: Colonel Paul Teodorescu was a military attaché in France from 1932 to 1936. His tasks included monitoring the French political situation, bounding with the French army, and participating in manoeuvres and applications. He also sent to Bucharest, with efficiency, all the agreements signed between the great European powers, and which sometimes affected Romania.

Keywords: Paul Teodorescu, military attaché, France, intelligence, 1935.

NOTE

[1] Facultatea de Istorie, Universitatea din București.

[2] General Paul Teodorescu (n. 28 iunie 1888, Bacău – d. 17 ianuarie 1981, Mănăstirea dintr-un lemn, Vâlcea) militar și om politic. Sublocotenent (1908), general de brigadă (1937), general de divizie (1940) și general de corp de armată în rezervă (1945). A fost trimis atașat militar în Franța, cu acreditări în Belgia și Spania (1932-1936), apoi a fost numit comandant al Școlii Superioare de Război (decembrie 1936-septembrie 1937), subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naționale, ministrul Aerului și Marinei (martie 1938-mai 1940) și comandantul Diviziei de Gardă (iunie-septembrie 1940). Trecut în rezervă, a fost arestat la 18/19 decembrie 1948 la Timișoara și a fost condamnat la 3 ani închisoare corecțională, majorată după recurs la 5 ani. Membru corespondent al Academiei Române (1938), a lăsat o bogată bibliografie de specialitate. Pe larg despre viața și activitatea sa, a se consulta: *Generalul adjutant Paul (Pavel) Teodorescu (1888 – 1981). Vocația creativității* (coord. prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, P.S. dr. Emilian Lovișteanu, c-dor. dr. Marian Moșneagu), Editura Ex Ponto, Constanța, 2013.

[3] Pierre-Étienne Flandin (n. 1889-d. 1958) a fost premier în două rânduri: 8 noiembrie 1934-31 mai 1935 și 13 decembrie 1940-9 februarie 1941.

[4] Fernand Bouisson (n. 1874-d. 1959) a fost președintele Camerei Deputaților în perioada 1927-1936 și premier în perioada 1-7 iunie 1935.

[5] Pierre Laval (n. 1883-d. 1945) a fost premier în perioadele 27 ianuarie 1931-20 februarie 1932, 7 iunie 1935-24 ianuarie 1936, 18 aprilie 1942-20 august 1944 și vicepremier în perioada 11 iulie-13 decembrie 1940.

[6] Anthony Eden (n. 1897-d. 1977) a fost șeful diplomației britanice în perioadele decembrie 1935-februarie 1938, decembrie 1940-iulie 1945 și octombrie 1951-aprilie 1955 și prim-ministru în perioada aprilie 1955-ianuarie 1957.

[7] General Maxime Weygand (n. 1864-d. 1965) a fost avansat general de brigadă (1916) și general de divizie (1918), generalisim. În Primul Război Mondial a făcut parte din Statul Major al generalului Ferdinand Foch în toate funcțiile acestuia. Comandantul trupelor franceze din Levant (1923), Înalt comisar pentru Siria (1924), directorul Centrului pentru Înalte Studii Militare (1925), șeful Statului Major al Armatei Terestre (1931), pensionat (1935). Rechemat în activitate și numit comandantul teatrului de operații din Orient (1939), generalisimul trupelor franceze (17 mai 1940), ministrul apărării (iunie-septembrie 1940)

și delegat-general pentru Africa de Nord (noiembrie 1940-noiembrie 1942). Arestat de germani (1942-mai 1945), eliberat de americani și arestat de francezi pentru colaboraționism (mai 1945-mai 1946). Eliberat, iar ulterior acuzațiile au fost retrase (1948).

[8] General Denis Auguste Duchêne (n. 1862-d. 1950) general de brigadă (1914) și general de divizie (1915), a comandat Armata 10 (decembrie 1916-decembrie 1917), Armata 6 (decembrie 1917-iunie 1918) și Corpul 3 Armată (1921-1924).

[9] Nu se publică.

[10] General Maurice Gustave Gamelin (n. 1872-d. 1958), colonel (aprilie 1916), general de brigadă (decembrie 1916), generalisim. Comandantul Diviziei 11 (aprilie 1917), șef de Stat Major al Armatei de Rezervă, șeful Misiunii Militare din Brazilia (1919-1924), comandantul trupelor franceze din Levant (1924-1929), șeful Statului Major General (din 1931), inspector general de armată (din 1935) și șeful Statului Major al Apărării Naționale (1938-mai 1940). Arestat de autoritățile franceze colaboraționiste, judecat și trimis în Germania (1941-1945).

[11] General Nicolae Samsonovici (n. 7 august 1877, Ștefănești, Dorohoi – d. 15 octombrie 1950, penitenciarul Sighet) a urmat Școala Militară de Ofițeri (1895-1897) și Școala Superioară de Război (1910-1912). A deținut funcțiile de șef de Stat Major la Divizia 7 Infanterie (1916), Corpul 6 Armată și Armata 1 (1917), fiind avansat general de brigadă în 1919. A fost profesor și comandant la Școala Superioară de Război (1922-1926), al Marelui Stat Major (26 iunie 1927-11 august 1932 și 11 decembrie 1934-1 februarie 1937) și ministrul Apărării Naționale (11 august 1932-9 noiembrie 1933). Pe larg despre viața și activitatea sa: *Șefii Statului Major General român (1859-2000)* (coord. Teofil Oroian, Gheorghe Nicolescu), Editura Europa Nova, București, 2001, p. 142-156; Sergiu Balanovici, *Eminent ca militar, comandant și om: generalul de corp de armată Nicolae Samsonovici, în Acta Moldaviae Septentrionalis V-VI*, Botoșani, 2007, p.279-284.

[12] Nu se publică.

[13] Pietro Badoglio (n. 1871-d. 1956), mareșal (1926), șeful Marelui Stat Major (1919-1921, 1925-1928, 1936-1940), ambasador în Brazilia (1922-1925), guvernator în Libia (1929-1933), comandantul forțelor italiene din Etiopia (1935-1936) și prim-ministru (25 iulie 1943-18 iunie 1944).